

בדידות הילדות

שיחות רדיו של הדוקטור הזקן

מאת: יאנוש קורצ'אק, כתבים כרך ב, עמ' 114-111

תרגום: אורי אורלב

אנה, בזהירות. קשה. אפֶּשֶׁר לתעות. השבילים מתפצלים בכוונים רבים כל קד, כל פך הרבה עקבות - עקבות טריים ומטשטשים, גדולים וזעירים - על פני השלג, על פני החול. תאבד את דרךך.

אין בדידות כשלעצמה. האנשים שונים ובדידותם שונה, שונה בדידות השעות. האין בדידות - ריקנית ואלמתי? בדידות של דריכות, המתנה, של פרדה, מאבק, חפוש - בהמלה, בדממה - ללא קורת גג, מיתם. רק נדמה היה שאתה מפיר ויודע. לא - לא. רק היה נדמה. לא - לא. הבדידות מיטיבה - כן - מרגיעה ומעניקה שלנה - וקשוחה ואכזרית: חמימותה וקרירותה האם הם לענה או שמה דבש?

שוב לבד, תמיד לבד, או אולי - סוף סוף לבד? בקתה בודדת, מגדל, ארמון, הרבה? לבד בתוך ההמון שלקדך, או בתוךך. בידדות של גיל השיבה, בדידות של בגרות שלו או שלה (מפני ששלו שונה משלה). בדידות מתקוממת של געגועים ודחפי נעורים. בדידות חסרת סבלנות של סף גיל הנעורים, מלאת קפריזות - בדידות של השאלות הראשונות: מדוע, איך, מאין, לאן?

וגש - עוד איך - בדידות של ילד. הוא מבקש את אמו רק לעצמו, רק לעצמו מבקש את אביו, את העולם ואת כוכבי השמים. ומפתע לגלות תוך כדי בהלה מכאיבה של תמימות שלא! שאחד פאן, האחר שם, והוא אנוס לחפש בעצמו ולגלות - איש לא יושיע ולא יעשה זאת במקומו. והוא מתחיל לבנות, מכנס בבדידותו, הלואי שתהיה ידידותית, לא זרה ולא עוינת.

קשאני חושב כך לעצמי (קורה), שכבר די - שסהוף לא רחוק - ורק קצת מטריד (ה-פאן האחרון וה-שם הראשון) בצד האחר - אני מרגיע ומנחם את עצמי שהרי לא פחות מכביד וקשה הרגע שמעבר לי - אותו רגע שבו נולד האדם: הנשימה הראשונה, המבט הראשון. חיים - קיום מפלא, קצת קולני ומסבך: שהרי גם גוף וגם נשמה...

כאבה של אם. הא! אבל גם הוא סובל - התינוק - כאשר הגלגלת נלחצת בתפרים - בלחצו של פוח זר - צעקה ראשונה. האור כמו פגיון הפולש לגרון. החיזה משתנק, מצויף בקור את הקרביים. יצור חסר ישע, חסר אונים, עירם ובודד. רועד. גל ראשון, עכשו, של דמו שלו. רחצה ראשונה - מגע לא מכר, גס ומכאיב. יסודות זרים - אור ומים.

הוא יכול. נושם. חי!

מתיקות מרגיעה ראשונה של חלב חם. שד. הוא יכול. יונק. פלא, נס. צריך בשפתים, בלשונו, באף, בגרון, בבית הבליעה. ארוחה מינצת וכושלת ראשונה. ...

שנה מברכת.

מבט תועה ראשון. מסביב נצנוצים, צללים, קולות עולם מרחק. האם משהו מתרחש? זו תלונתו שלו המיתמת כאשר פאב.

נרעד, התמתח, מצמץ בעיניו. הזיז את ראשו, פהק, נאנח, הסמיק. קמט את מצחו, ישר את הקמטים, מאה העויות פנים, תנועות פה, נדים, רגלים - שוכב, מסתכל. מזהה את עצמו!

שהרי עדין כל זה, כל מה שסביב לידו, מעליו ובתוכו - אחרות נעלמת וכמוסה. כרית ואם, זהר מנורה ותקתוק שעון - אחדות גדולה ומסתורית - (פאן בחדר, שם מעבר לזכויות החלון) והוא - רפוי

יזאזא קורצאק קורצאק
اسرائيل تقرا كورتشاك

ומערפּל, חידה חשובה וגדולה.

מתבונן, מקשיב. חולפים עֲדָנִים. (זָמְנוּ שֶׁל תֵּינוּק אֵינוּ מְכִיר בְּלוּחַ הַשָּׁנָה).

אתה מנסה. בוחן. מתאמץ, אֶזְרַח צָעִיר. משתוקק להכיר, להחליץ מתוך היתהו. אתה דולה מעצמך וסופג חיים – אחרים, חדשים, מדריכי מנוחה, בלתי נתפסים – אֶדְ כָּבֵר, בארץ גאונים, מעוררי תשוקה ונבואת לב.

מפעם לפעם מכסה רצף שנה שחר את פרקי הנמנום המטלא של התינוק, ואז לכאורה, לא מתרחש דבר. שנה שקדנית, המסדרת וממיינת, מסוגלת ובונה – הנה, הוא מחדש – אנה, מתפלא, אחוז בהלה-מחאה-התנגדות-הסכמה-סרוב-דרישה-ושלנה גדולה.

רגעים – עֲדָנִים בתולדות ישות אחת.

הוא כָּבֵר יודע.

ישנו הרוחות הטובות, די בהשבעה בקול צעקה כדי להביאן – התינוק נרגע כשהוא שומע את הצעדים המכרים – בשורה שעוד מעט תרכן מעל בדידותו עננה חמימה ומכרת - מרגיעה, מעניקה, מאכילה ומשביעה – רחומה ורבת חסד – מי? – אָמָא.

הוא בוחן את קולו, את חלקו במקהלת הקולות. מי אלה, מאין, ממתני הם, איפה אני???

בודק את פפות ידיו, לכתחלה גם אלה צלליות זרות – לא ממשמעות, בלתי מובנות – שכחות – קרובות – מקרות. מופיעות - אובדות – תועות – נעלמות - אין – הוא תר אחריו במבטו, רודף בקול, קורא להו, מבקש – הנה הו, מוצץ אותו – בוחן – מדבר אל ידיו: אָבָא, אָבָבָא, אָדָא, אָתָא, אָגָא.

איש לא יעשה זאת במקומו. (לא יחליף אותו). הוא חיב לבד. - יגלה. - מכשיר פלא, פלי אחיזה, המגונן, מקרב ומרחיק- אמצעי שיאפשר להאבק, לשלט. יושיט את ידיו במודע אל העולם – פאא, פאא... – כדי להכירו – רב חסד - מטיל אימה.

הוא מנהל שיחות ממשכות – עוקב – מציג שאלות. חושב – חושב – חושב... עד אשר נגיע רגע חגיגי של השרעה יוצרת, ובמקום ספקות של התחלה תופיע הפנה ברורה יותר ונועזת – הוא יודע, יודע אחת ויתמיד: צל היד שאני רואה (הדבר היחיד שנעטר לרצוני והוא שלי) – זה אני!

הרפינו ראש בפני מאמציו לנצח. האסטרונום איננו משחק בשעה שהוא משוטט במרחבים. הבקטריוולוג איננו משתעשע בשעה שהוא עוקב אחרי פרבוסים חיים תחת המיקרוסקופ. לא לשם משחק מפלס תיר את דרכו אל פסגה לא נודעת. התינוק איננו משחק כשהוא חוקר את העולם הבלתי ידוע של ידיו, את היבשות הרחוקות של רגליו. קשוב לפטפוטו שלו, האני האחר והמוזר שאיננו רואה, אינו יכול לתפס, ויהי הפטפוט הזה כל כך חשוב כדי להשתלב בחיים השוטפים, הרוחשים ופועלים סביבו, טעונים צוים ואסורים זרים, סבות ואלוצים.

מלה? אל תשלה את עצמך. מאכזבת ומתעתעת. תבחר לא אחת, אך גם תטעה (תצליף ותפצע).

מלתך גלמודה, ילדי – אך ורק אתה מבין את משמעותה כרצונך, וחש בה כרצונך. לפעמים תקלע למטרה, אך לעתים קרובות יותר תשאר תלויה בחבל.

הבט: ילד יושב, עומד, הולך. רץ צוהל משמחה, מנתק מהפח הזר הנושא, מוביל, תומך ומשעבד: אני לבד! אני לבד! ונפל או נעצר ומביט למטה, ובוחן איזה מין שטים מעופף היה זה, איזה מין כנפים צמחו לו – רגלים נושאות – אני, השליטה בנדי.

מקיש במקל על ראשו ומסתפל: מה זה, מה יש מעלי, איזה קטבים שלא נחקרו עדיין? ושוב אני – כל

ישראל קורצ'אק קונצ'אק
اسرائيل تقرا كورتشاك

כף הרבה מזה – ראש – מחשבה, וזו קשה יותר מהדבור. וצריך להבין כדי לתאם בינך לבין החיים, בינך ובין העולם, בינך לבין עצמך. – דע והקר!

תמיד: אצבע אחת, שתי אצבעות, חמש אחר כך עשר. כבר לא אצבעות: מאה, אלף, מיליון. "א" ו"ת" – כל כף הרבה בטויים, תמונות, סמלים...

הוא נפצע (ספין, זכוכית) – דם, מה זה? שומע: הלב פועם בחזהו. מה זה? רואה את בבואתו בפראה: "דזידיזי, לה-לה" – לא – אני! זו הפעם הראשונה הבחין בעצמו בתוך האישונים של אמו: אוהו – כאן – ובכל מקום – אני!

רודף אחרי פרפר – תפס כבר: לא – הפרפר עף ונחת במקום קרוב; מפתה ומושך – כה קרוב, שוב התרחק. וכך ירדף אחרי כל אחת מן האמתות, אחרי כל אחת מן האהבות.

כלבלב, צפור, חרק, אה, פדור, סקרנה, ליצן, חרוז, טפה, קורי עכביש – גדול, קטן. צריכה של סרפד – צרעה – מים רותחים.

האם שואלת אם אפשר כבר להראות לו אותיות, האם לא מקדם מדי? היא לא מודעת לעבודה הרבה שעשה בבדידות, בשקט, בחור, שכח והנציח בזכרונו כדי לטפס ולעלות, כדי לנצר למחר, לזמן רב לתמיד.

את מלמדת אותו, מנעצת, מסבירה. אף תחת אינו הבודקת והבוהקת הוא מעבד בעצמו, מאמץ לו או דוחה. מה שלא ישיג בעצמו במאמציו הבודקים בהקיצ וחלום – יצלצל ריק בנפשו, יציר זר, מעמסה כפוייה, חסרת משמעות וחסרת תועלת. לא תעודד צמיחה, לא תחשוך.

נתת לו רק חלב, דיסה, הוא חיב להמשיך בעצמו: ילעס, יעפל, יספג לתוך דמו, יעשיר בחמץ את נשימתו – כימאי מפלא, ממחה לתזונה – יפיץ, יאכיל מיליוני תאים – יחבר ויבנה (אדריכל מפלא), יפסל (אמן!) את קומתו, את ההתפתחות והמחשבה, את רגשותיו ואת כל הרצון.

בדידותו היוצרת ועמלו העצמאי, שאיפתו לכיור – שמחה ועצב, אהבה, פעס – דרך ארכה – תמיד לבד ולמרות זאת – חפזים, טעויות, מעידות – כשלונות ונצחונות – התמודדות עם עצמו, עם החיים.

ילד קטן אומר לסוס שלו (אינני זוכר אם סוס נדנדה או סוס על גלגלים):

- אתה רואה סוסי, אין לך אמא, ולי יש. אין לך אבא, ולי יש. אבל גם אני כל כך לבד בעולם...

הדוקטור הזקן.

אנטנה, מסי 14, 3 באפריל 1938.

